

Hallgatói reflexió a távoktatási bemutatómunkához

A 2019/2020-as tanév második félévében elvégzett földrajz tantárgyhoz kapcsolódó szaktárgyi tanítási gyakorlatomat az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium intézményében végeztem. Vezetőtanárom dr. Csiszár Gábor volt. A gyakorlóléhelyek beosztása után a tanár úr azonnal részletes tájékoztatást adott a saját tevékenységeiről, osztályairól, valamint az iskola irányelveiről is. A lehetőségek bemutatás után megállapodtunk, hogy a 9.B osztályban fogom végezni a gyakorlati tanítást, valamint a 7.C osztályban is tartok néhány órát. Utóbbit azért választottam, mert törekedtem arra, hogy ne csak gimnáziumi csoportot tanítsak, ezzel több és szélesebb körű tapasztalatot szerezzek. A 9.B osztállyal természetföldrajzi ismereteket vettünk a vízburoktól a földrajzi övezetességekig. Nagyon lelkesnek és motiváltak tűntek, így a munkát könnyen el is tudtuk kezdeni, hamar egymásra hangolódunk.

A bemutatóóra a földrajzi övezetesség témakörében a valódi mérsékelt öv feldolgozásáról szólt. Ehhez számos tevékenységet készítettem, melyek segítették az ismeretek átadását, a kompetenciák és készségek fejlesztését, illetve a tanári szakmai fejlődésemet. A tananyag nagyon jól épült az előzetes felfogásomhoz, miszerint fontos a diákokat az egységes rendszerszemléletre tanítani, vagyis, hogy úgy vizsgálódjanak mind a földrajz tudományában, mind az életben, hogy az épp tárgyalt témaköröket, fogalmakat a már tanult, egyéb fogalmakkal együtt értsék meg. Ennek jegyében a földrajzi övezetesség tanításakor nagy hangsúlyt fektettem arra, hogy az itt tanultakat a későbbi társadalom- és gazdaságföldrajzi ismeretekhez tudják majd kötni. A tananyag kidolgozásához a 9. földrajz tankönyvet és az internetet használtam, utóbbit kritikai szemlélettel.

Az tanulási folyamatot egy PowerPoint-prezentációval készítettem el, melyhez számos tevékenység párosult. Eleinte az előzetes tudásukat szerettem volna feleleveníteni, hogy a már tanult és elsajátított fogalmakat jobban összegezni tudják és ezekhez könnyen tudjanak kapcsolódni az új ismeretek. Az általános iskolai tudás felelevenítése mellett nagyon fontosnak tartottam az előző anyag átismétlését, vagyis a meleg mérsékelt övet. A tananyag felépítésénél kulcsfontosságú tényező volt a tanulók kapacitása, hiszen az új digitális rendszerben számos feladatot kapnak, bebizonyosodott, hogy sokkal több munka vár rájuk így, mint az iskolában. Ebből kifolyólag kevesebb időigényes feladatot adtam fel nekik, pedig előzetes terveimben volt egy időjárás-jelentés készítése, mellyel az anyanyelvi és természetföldrajzi kompetenciájukat is tudták volna fejleszteni. Ehhez a döntéshez sajnos az otthoni felszereltség hiánya is jelentősen hozzátesz, nem minden tanulónak van meg a kellő technikai háttere az ilyen tevékenységek elvégzéséhez. Összességében tehát egy diasort és a hozzá kapcsolódó néhány feladatot küldtem el a tanulóknak. A tananyag felépítésekor a kontinentális hatás és az óceántól való távolság biztosította az ismeretek egymásutániságát. Ez a logikusan felépített

gondolkodás vélhetően közel állt a tanulókhoz, a szaktárgyi tanítási gyakorlatom alatt számos alkalommal építettem fel logikai következtetésekre a tanítandó anyagot. Természetesen a következtetéseken túl fogalmak és folyamatok tanulását is biztosítani kell, így módszeresen beépítettem az új és a megerősítendő információkat a diasorba. Kiemelendő továbbá, hogy a valódi mérsékelt öv és ahhoz tartozó pár „új” fogalom már felbukkant az övezetesség tanulásakor, valamint az általános iskolai földrajzórakon, azonban, mivel az új távoktatási rendszer számos nehézséget okoz, és nem lehet egyszerűen felmérni, hogy a tanulók milyen mélységben tudják az adott jelenségeket és összefüggéseket, inkább úgy álltam hozzá, mintha ezeket a korábbiakban nem tanulták volna.

A tanulást segítő eszközöket oly módon építettem egymásra, hogy a diákoknak folyamatos megerősítést és visszajelzést adjon, ezzel kívántam motiválni őket, és a fejlesztő értékelést szem előtt tartani. Első tevékenységként a tanulónak térkép alapján kellett előzetes tudásukat aktiválni oly módon, hogy ahhoz a későbbiekben kötni tudják az új tartalmakat. A meleg mérsékelt öv átismétlése során láthatták a tanulók, hogy milyen mélységben sikerült elsajátítaniuk az előzőekben tanultakat. Ez segítette az önfejlesztő értékelésüket. Ezt követte egy internetes párosítás, ahol az Amerikai Egyesült Államok területeihez kellett azok éghajlati jellemzőit kötni. Ezen feladat elvégzése közben is folyamatos visszajelzést kaptak a tanulók a haladásukról. Az eszközök megválasztásakor figyelembe vettem, hogy mind induktív, mind deduktív módszerrel, változatosan kerüljön feldolgozásra a tananyag. Előbbire jó példa a „*Valódi mérsékelt öv_éghajlati diagramok*” című éghajlati diagramokat párosító feladat. Ennek során éghajlati diagramokból kiindulva kellett messzemenő következtetéseket tenniük a területek éghajlati adottságaira. A gondolkodásuk értékelésére a következő dián láthattak útmutatót. Végül egy hiányos szöveget kaptak a tanulók, mely az óceáni területek ismertetésén túl a javítókulccsal a logikus gondolkodási folyamatukra reflektál.

Véleményem szerint az oktatási célok közül a meleg mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzőinek átismétlése, a valódi mérsékelt öv részletes megismertetése, valamint a földrajzi övezetesség tényezői közti szoros összefüggés megválasztása sikeresen megvalósult. A képzési és fejlesztési célokból kiemelendő a tanulók ösztönzése a logikai összefüggések keresésére, a későbbiekben az összefüggések felfedezésére alkalmas tudás kialakítása, végül az önálló tanulásra való felkészítés. A földi természeti értékek és annak változatosságai, valamint a témakörrel való további munka kevésbé jutott érvényre. Több szemléletes képpel, esetleg a Google Maps alkalmazással, az esztétikai kompetenciával együtt lehetett volna ezt jobban hangsúlyozni, azonban a tanulók szűkös időbeosztással rendelkeznek, ezért egy lényegre törő, de egyben élvezetes tananyag felépítését igyekeztem megvalósítani, mely minden körülmények között belefér a 45 perces időkeretbe. Úgy gondolom, hogy a célokhöz társított tevékenységek eredményesen segítették a tanulási folyamatot.

A tanulónak alapvetően önálló munkavégzést kellett végezniük a tanulás során, egyedül egy dián volt deduktív tananyagismertetés, ahol az ismeretek szintetizálása található. A szaktárgyi tanítási

gyakorlat alatt, még az új munkarendben is számos alkalommal készítettem páros tevékenységet, hogy a tanulók mindenképpen kommunikáljanak társaikkal. A 9.B tanulói nagyon jó osztályközösséget alakítottak ki, így együttműködve tudnak egymástól is tanulni. Az elfogadásról szerencsére elmondhatom, hogy hamar elfogadtak, ami pozitív visszajelzést adott számomra és segítette a szakmai fejlődésemet. A diákok motiváltsága megkérdőjelezhetetlen volt, így a fejlődés és a tudásszint-bővítés folyamatos lehetett.

A tanítási tervezetben megfogalmazott célok megvalósultak, a tanulók tudása és gondolkodása vélhetően fejlődött a tanulási folyamatok alatt. Ehhez hozzájárult a módszertani eszköztár, melynek kialakítását az internet és a tankönyv nagyban segítette. A digitális tanítás egyik nagy előnye többek között, hogy némi válogatással hasznos alapanyagokat tudunk találni, melyeket átvizsgálva, majd a tanulók igényeire szabva fel tudunk használni. A tanulók számára a tananyagot módszeresen felépítve készítettem el és fő tényező volt a tartalmak változatos feldolgozása.

Tanulásként megfogalmazható, hogy a földrajzi szaktárgyi tanítási gyakorlat nagyban hozzájárult pedagógiai előmenetelemhez. Mind a kontaktórák, mind az új, online tanmenet nagyban segítette a szakmai gondolkodásmódom fejlődését, melyet a későbbiekben – reményeim szerint – hasznosan fogok tudni felhasználni. A tanulók több segítő, valamint pozitív visszajelzést adtak a félév során, melyekre építkezve tudom tovább szervezni a tanári módszertáramat. Véleményem szerint a tananyag feldolgozása eredményesen történt. A tanulók hozzáállása kétségkívül meghatározta a tanulási és tanítási eredményességet, személy szerint kifejezetten örültem az osztály mentalitásának.